

Modelowanie francuskiej pomocy rozwojowej – czy pomoc rozwojowa kierowana jest do krajów najbiedniejszych?

dr Katarzyna Andrzejczak, dr Agata Kliber

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Problem badawczy

W skali stosunków międzynarodowych bogate kraje Północy zobowiązały się w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku udzielać wsparcia krajom biedniejszego Południa. Podstawowym narzędziem walki z wykluczeniem społecznym i ubóstwem na poziomie ponadnarodowym jest pomoc rozwojowa. Pomimo ponad półwiecznej historii współpracy rozwojowej (pomiędzy krajem donatorem pomocy rozwojowej a krajem odbiorcą) dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów świata nie maleją. Afryka będąc drugim co do wielkości najbardziej zaludnionym kontynentem o bogatych zasobach naturalnych i młodej populacji pozostaje regionem najstabilniej rozwiniętym. Cele Milenijne określone w Deklaracji z 2000 roku nie zostały zrealizowane, szczególnie w odniesieniu do regionu Afryki Subsaharyjskiej. Pojawia się zatem zasadnicze pytanie, co jest tego przyczyną.

Przyjęto założenie, że warunkiem koniecznym dla skuteczności pomocy rozwojowej jest, aby udzielana była z rzeczywistym zamiarem wywołania rozwoju gospodarczego. Francja należy do największych donatorów Komitetu Pomocy Rozwojowej w wartościach bezwzględnych, którzy postanowili zerwać z neokolonialnym, instrumentalnym traktowaniem tej współpracy. Deklaruje wspieranie obszarów najuboższych oraz sektorów kluczowych z punktu widzenia gospodarek beneficjentów. Jednocześnie jako donator „tradycyjny”, obok USA, Wielkiej Brytanii czy Niemiec podkreśla konieczność przekazywania pomocy pod warunkiem postępowania procesu demokratyzacji u odbiorców borykających się z problemami braku funkcjonujących i podstawowych instytucji państwa, ograniczonych praw obywatelskich i korupcji.

Celem badania było sprawdzenie, jaka jest rzeczywista motywacja tradycyjnych i największych donatorów pomocy rozwojowej na przykładzie Francji. Czy zmiana w sferze deklaratywnej systemu pomocy rozwojowej znajduje swoje odzwierciedlenie w praktyce pomocy rozwojowej.

Metody i założenia

1. Badanie zależności nieliniowych: współczynnik τ Kendalla
2. Badanie zależności liniowych: model panelowy z efektami stałymi; założenia:
 - każdemu krajowi-biorcy przypisana jest pewna stała wielkość pomocy, niezależna od czasu i innych czynników
 - część pomocy udzielanej krajom afrykańskim zależy od czynników zmiennych, związanych albo z ubóstwem, albo z powiązaniem politycznym lub gospodarczym.

Zmienna objaśniana i zmienne objaśniające

Zmienna objaśniana – wielkość oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA) udzielanej krajom Afryki przez Francję w latach 2001-2012, w cenach stałych z 2012.

Zmienne objaśniające:

- Związane z ubóstwem: liczba dziewczynek nie uczęszczających do szkoły podstawowej; oczekiwana długość życia w momencie narodzin; PKB per capita; stopa śmiertelności noworodków; współczynnik kontroli korupcji, wielkość długu zagranicznego, współczynnik stabilności politycznej;
- Związane z siłą powiązań politycznych i gospodarczych: stopa migracji, eksport/import surowców, eksport/import paliw, eksport/import ogółem, FDI, fakt posiadania ropy/gazu, fakt bycia historyczną kolonią.

Statystyki opisowe – ODA w latach 2001-2012

	CAŁA PRÓBA	KOLONIE	NIE-KOLONIE	ROPA/GAZ	NIE-ROPA/GAZ
średnia	54.168	104.380	9.868	73.246	36.247
mediana	20.159	74.089	5.779	44.145	13.754
minimum	0.025	1.350	0.025	0.580	0.025
maksimum	811.650	811.650	121.390	811.650	310.700
Odch. std.	84.443	101.430	13.032	101.650	59.037
Współczynnik zmienności	1.559	0.972	1.321	1.388	1.629
skośność	3.780	3.167	4.451	3.566	2.624
kurtoza	22.150	15.013	29.524	18.033	7.094
5% percentyl	0.670	14.011	0.469	2.195	0.445
95% percentyl	210.170	268.570	27.311	232.060	189.310
Q3-Q1	66.111	88.910	12.570	93.550	38.716
brakujące	4	0	4	4	0
Liczba obserwacji	512	240	272	248	264
Odch. „within”	49.744	71.795	10.320	68.146	20.964
Odch. „between”	70.302	76.229	8.596	79.419	56.705

Badanie zależności nieliniowych - współczynnik τ Kendalla.

współczynnik tau pomiędzy ODA i:	τ	p-wartość
KOLONIE	0.576	0
MIGRACJE	0.551	0
EKSPORT SUROWCÓW	0.531	0
EKSPORT	0.529	0
EKSPORT PALIW	0.362	0
IMPORT SUROWCÓW	0.361	0
IMPORT	0.323	0
FDI	0.328	0
ROPA/GAZ	0.238	0
Liczba dziewczynek nie chodzących do szkoły	0.272	0
Oczekiwana długość życia	0.073	0.006
PKB per capita	0.046	0.086
Stopa śmiertelności noworodków	0.017	0.517
Wsp. Kontroli korupcji	-0.036	0.172
IMPORT PALIW	-0.05	0.246
Dług zagraniczny	-0.03	0.206
Wsp. Stabilności politycznej	-0.116	0

WNIOSKI:

- Silna zależność między wielkością pomocy udzielonej, a siłą powiązań politycznych i gospodarczych
- Niewielka zależność między czynnikami apromysłowymi ubóstwem, a wielkością pomocy rozwojowej.

MODELE PANELOWE

Cała próba

	współczynnik	błąd std.	stat. t Studenta	p-wartość
stała	31.613	12.231	2.585	0.010
Migracje(-1)	0.084	0.035	2.419	0.016
FDI(-1)	0.001	0.000	2.271	0.024
rok 2003	45.197	18.566	2.434	0.016
rok 2004	66.419	23.014	2.886	0.004
rok 2005	35.645	13.016	2.739	0.007
rok 2006	47.095	18.637	2.527	0.012
rok 2007	56.944	25.758	2.211	0.028
rok 2008	15.616	7.835	1.993	0.047
rok 2009	9.004	5.211	1.728	0.085
średnia arytmetyczna		72.294	Odch. Std.	101.298
SKR		831890.4	Błąd std. Reszt	57.917
LSDV R2		0.729	Within R2	0.128
LSDV F (51,248)		13.072	p-wartość	<0.0001
Łączny test na istotność zmiennych obj. F(9,248)		4.030	p-wartość	<0.0001
Test na zróżnicowanie wyrazu wolnego w grupach F(42,248)		12.511	p-wartość	<0.0001

Kolonie vs pozostałe

	KOLONIE				POZOSTAŁE				
	współczynnik	błąd std.	stat. t Studenta	p-wartość	stała	współczynnik	błąd std.	stat. t Studenta	p-wartość
stała	142.523	19.405	7.345	0.000	6.457	1.179	5.476	0.000	
FDI	0.002	0.001	4.050	0.000	
Wsp. kontroli korupcji	91.401	41.962	2.178	0.031	
rok 2002	rok 2002	1.444	0.862	1.634	0.052
rok 2003	50.796	16.958	2.995	0.003	rok 2003	2.286	0.845	2.706	0.007
rok 2004	95.029	33.296	2.854	0.005	rok 2004	7.234	2.845	2.543	0.012
rok 2005	23.212	8.396	4.052	0.000	rok 2005	6.921	4.040	1.711	0.088
rok 2006	62.872	20.544	3.060	0.003	rok 2006	5.308	2.769	1.917	0.057
rok 2007	131.500	62.618	2.100	0.038	rok 2007	5.673	1.733	3.273	0.001
rok 2008	29.531	11.313	2.629	0.010	rok 2008	4.311	1.423	3.029	0.003
rok 2009	23.976	8.832	2.715	0.008	rok 2009	6.400	4.787	1.337	0.183
rok 2010	rok 2010	0.672	0.947	0.710	0.478
rok 2011	rok 2011	0.864	0.919	0.962	0.337
rok 2012	rok 2012	-0.320	0.909	-0.352	0.725
średnia arytmetyczna	127.008	Odch. std.	113.759		średnia arytmetyczna	9.868	Odch. std.	13.032	
SKR	770938.4	Błąd std. Reszt	75.85033		SKR	24483.44	Błąd std. Reszt	10.14255	
LSDV R2	0.632	Within R2	0.257		LSDV R2	0.468	Within R2	0.077	
LSDV F (28,134)	8.228	p-wartość	<0.0001		LSDV F (33,238)	6.346	p-wartość	<0.0001	

Kraje posiadające ropę/gaz vs pozostałe

	KRAJE ZASOBNE W ROPĘ/GAZ				POZOSTAŁE				
	współczynnik	błąd std.	stat. t Studenta	p-wartość	stała	współczynnik	błąd std.	stat. t Studenta	p-wartość
stała	79.757	3.396	23.490	0.000	21.779	3.373	6.456	0.000	
FDI	0.003	0.001	3.770	0.000	
FDI(-1)	0.003	0.001	2.732	0.007	
Migracje(-1)	0.134	0.026	5.048	0.000	Migracje(-1)	0.257	0.130	1.975	0.050
rok 2002	rok 2002	3.415	2.746	1.244	0.215
rok 2003	23.480	11.845	1.982	0.050	rok 2003	6.339	3.899	1.626	0.106
rok 2004	60.026	31.481	1.907	0.059	rok 2004	12.446	4.957	2.511	0.012
rok 2005	rok 2005	9.355	1.904	4.913	0.058
rok 2006	rok 2006	16.198	6.099	2.656	0.009
rok 2007	rok 2007	22.379	10.312	2.160	0.032
rok 2008	rok 2008	12.921	6.257	2.065	0.040
rok 2009	rok 2009	10.384	5.569	1.864	0.064
rok 2010	rok 2010	8.258	7.267	1.121	0.264
rok 2011	-21.8297	10.346	-2.110	0.037	rok 2011	2.949	2.265	1.302	0.194
średnia arytmetyczna	97.374	Odch. std.	119.520		średnia arytmetyczna	36.947	Odch. std.	59.854	
SKR	809911.4	Błąd std. Reszt	80.66815		SKR	90461.26	Błąd std. Reszt	20.80454	
LSDV R2	0.623	Within R2	0.266		LSDV R2	0.89235	Within R2	0.19195	
LSDV F (28,134)	7.285	p-wartość	<0.0001		LSDV F (28,134)	55.80667	p-wartość	<0.0001	

Wnioski

Stwierdzono, że jakkolwiek w sferze postulatów francuskiej polityki zagranicznej podnoszone są głównie kwestie rozwoju i walki z ubóstwem, to struktura odbiorców francuskiej pomocy rozwojowej w istotny sposób uzależniona jest od:

- wspólnej przeszłości kolonialnej,
- zasobności w źródła energii (ropa, gaz, uran),
- poziomu migracji,
- bilateralnej wymiany handlowej.